

**ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ: ПРИРОДА ТА ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ
(СИСТЕМНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД)**

Автор робить спробу розкрити природу організованої злочинності за допомогою системно-функціонального підходу. Відзначено, що діяльність сучасних злочинних організацій пов'язана не тільки зі злочинним промислом, але й легальними сферами економіки, що повинно враховуватися у процесі протидії цим структурами. Автором пропонуються шляхи протидії цьому суспільно-небезпечному явищу.

Ключові слова: організована злочинність, природа організованої злочинності, протидія організованій злочинності, системно-функціональний підхід.

Постановка проблеми. Однією із найбільш виразних ознак сучасності є зміщення загроз національній та міжнародній безпеці у «тіньовий» сектор. Основними факторами цього процесу є різного роду транснаціональні злочинні утворення, потужності яких часом перевищують наявні можливості протидії їм у більшості держав світу. За таких умов протидія організованій злочинності набуває особливого значення як ключова складова політики безпеки усіх держав та міжнародного співтовариства загалом.

Незважаючи на те, що протидія організованій злочинності вже тривалий час перебуває на порядку денному діяльності світової спільноти, природа цього явища залишається недостатньо вивченою. Визначення, що містяться у нормативно-правових актах національного рівня, як правило, слугують потребам правозастосовчої практики і не повною мірою розкривають сутність цього феномену. Наприклад, наведено у ст. 28 КК України [1] визначення злочинної організації як ієрархічного об'єднання декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації злочинної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп, не стосується змісту організованої злочинності як суспільного явища. Не врахована така її особливість і у визначенні, яке дається у Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [2] та інших міжнародних нормативно-правових актах.

З огляду на необхідність удосконалення системи протидії організованій злочинності, яка під впливом глобалізації динамічно розвивається, еволюційно переформатуючи традиційні злочинні угруповання у гнучкі структури мережево-

го типу [3, с. 204], потребує також і уточнення термінологічного визначення цього явища, що може бути досягнуто із використанням системно-функціонального підходу при його дослідженні.

Ступінь наукової розробки проблеми. Дослідженню організованої злочинності присвячено широке коло наукових праць вітчизняних на зарубіжних вчених. В Україні це явище, зазвичай, розглядається як транснаціональний феномен у контексті забезпечення національної безпеки та міжнародного правопорядку. Маються на увазі праці М.Г. Вербенського, В.В. Голіни, Н.А. Зелінської, В.М. Дрьоміна, А.П. Закалюка, О.М. Литвака, О.М. Литвинова, Ю.В. Нікітіна, В.Я. Тація, В.А. Тимошенка та В.Ф. Ущаровського. У інших країнах на пострадянському просторі дослідження цієї проблеми проводилися Ю.В. Голіком, А.І. Долговою, В.В. Лунєєвим, В.В. Меркушиним, В.С. Овчинським та С.Л. Пановим. У країнах Євросоюзу та США доцільно згадати праці Г. Абадинського, Дж. Албанезе, С. Брауна, П. Готтчалка, М. Дайка, П. Дайна, П. Ройтера, Дж. Р. Річардса, М. Рута, С. Снайдера та Л. Шеллі.

Втім, останнім часом під впливом глобалізаційних процесів відбуваються певні зміни в організованій злочинності, які вимагають більш ґрунтовного дослідження цього явища. Відсутність чіткого розуміння того, що сьогодні є «організованою злочинністю» ускладнює боротьбу національних правоохоронних органів та міжнародних спеціалізованих структур з цим негативним явищем.

Враховуючи викладене, спираючись на результати уже проведених наукових досліджень, а також власні напрацювання маємо за мету пошук оптимальних шляхів удосконалення поняття організованої злочинності.

Виклад основного матеріалу. Протидія організованій злочинності може бути ефективною лише за умови, що вона базується на науково обґрунтованих результатах дослідження цієї проблеми, чітко визначеній стратегії й ідеології

правоохоронної діяльності та відповідних науково-методичних рекомендацій.

Динамічний еволюційний розвиток цього явища, з одного боку, та потреби правоохоронної практики з іншого, вимагають постійного наукового опрацювання феномену організованої злочинності. Лише безперервний процес наукового пізнання дозволить здійснити переоцінку установлених уявлень та розуміння того, що існуючі теоретичні моделі цього явища не завжди відповідають його сутності на тому чи іншому етапі історичного розвитку.

На нашу думку, для кращого розуміння природи організованої злочинності доцільно використати системно-функціональний підхід, який дозволяє розглядати цей феномен як систему, орієнтовану на досягнення певного результату – отримання надприбутків. У межах цього потребує дослідження сучасне розуміння організацій як соціальних систем, сформованих на основі спільних інтересів [4, с. 22], що взаємодіють з оточуючим середовищем.

Сучасні організації, які діють як у легальному, так і в нелегальному секторах, є об'єднанням не стільки структурних елементів, скільки певних функціональних можливостей, якими ці елементи володіють. Це володіння не є ексклюзивним – за наявності достатньої мотивації, одні елементи можуть досить легко замінитися на інші, що виконуватимуть ті ж функції. Такий підхід до визначення організації можна охарактеризувати як системно-функціональний. Системоутворюючим чинником між елементами системи тут виступають не адміністративні регуляційні правила, а відносини, як правило, «горизонтального» типу. У комерційних структурах такі відносини мають переважно економічний характер, а в нелегальному бізнесі – виключно економічний. Різниця між цими організаціями полягає у протиправному характері діяльності останніх.

Отже, ґрунтуючись на системно-функціональному підході, організацію можна охарактеризувати як систему, функціонування якої спрямовано на досягнення певної, спільної для усіх її елементів, мети. У випадку організованої злочинності цією метою є отримання надприбутку від протиправної діяльності.

Саме системний характер (а не такі факультативні ознаки, як наявність лідера та ієрархії, певне число учасників, застосування насильства, спільні фінансові ресурси, ідеологія, дисципліна тощо) відрізняє організовану злочинність від «неорганізованої», тому організовану злочинність можна характеризувати як «системну».

Як система, сучасна організована злочинність має такі ознаки: 1) динамічність – здатність до змін як реактивного, так і проактивного характеру; 2) гетерогенність – тобто різноманітність елементів, якими можуть бути як окремі індивідууми, так і структури різного типу, у тому числі й ієрархії; 3) здатність до розвитку, у тому числі нелінійного, тобто такого, що не обмежується лише кількісним збільшенням числа елементів; 4) відкритість до зовнішнього середовища – здатність його експлуатувати, пристосовуватися до нього та протидіяти негативному впливу з його боку; 5) розвиток такої системи може здійснюватися як на рівні самих елементів (субстрактно), так і на рівні взаємовідносин між ними, тобто структурно; 6) складність, що характеризується як її гетерогенністю, так і характером взаємозв'язків між окремими елементами, різноманітністю можливостей їх поведінки та реакції; 7) органічність – кожен елемент значно більшою мірою залежить від системи, аніж система від окремого елемента; 8) здатність до самоорганізації, самовідтворення та самовдосконалення; 9) високий рівень життєздатності, що включає і регенеративність – здатність відновлювати втрачені елементи.

Розглядаючи організовану злочинність у її історичному розвитку можна виділити існування у ній трьох видів організацій: 1) «традиційні», побудовані за сімейною, клановою, етнічною або племінною ознакою, належністю до певної гільдії, групи осіб тощо; 2) бюрократичні, «корпоративні», побудовані за моделлю «раціональної бюрократії» та 3) мережеві.

У сфері організованої злочинності перші характеризуються побудовою за певними етнічними, сімейними чи релігійними ознаками, мають чітко виражені кодекси поведінки (досить часто, ірраціональні), орієнтовані на здійснення територіального контролю і є відносно невеликими за числом членів та масштабами операцій. Структурно вони становлять прості дворівневі ієрархії, що очолюються главою родини, клану або групи іншого роду. Найпростішою моделлю злочинної організації є «банда», що складається із лідера та підлеглих, із яких може бути (але не обов'язково) виділена певна група, що користується особливими правами. Такі структури існують впродовж тисячоліть і відомі з часів Стародавнього світу. Сила банди полягає у її чисельності. Вона функціонує, передусім, завдяки лідеру, що віддає обов'язкові для виконання накази, влада якого ґрунтується на певних організаційних принципах, як правило, на залякуванні інших.

Корупційні зв'язки будуються шляхом введення членів угруповання до органів влади чи управління або шляхом прямого підкупу та залякування. До таких структур можна віднести переважну більшість етнічних угруповань. У відносинах між собою вони, як правило, перебувають у стані конфлікту, але з часом можливим є їх об'єднання у більші за масштабами структури, як це мало місце із японською «якудзою», китайськими «тріадами» та італійською мафією. Подібну структуру мали злочинні угруповання, що діяли на території колишнього СРСР.

Побудовані за такою простою моделлю організації є ефективними, коли їх діяльність обмежена тим, аби лише відняти майно, що належить іншим, тоді як для отримання сталого прибутку потрібні організації, побудовані за корпоративним принципом. Для функціонування «банди» необхідно, аби майно, що вона збирається привласнити, вже було б кимось створене. Корпорація (у тому числі кримінальна) сама має можливість створювати майно та виробляти товари, які вона пропонує для продажу на ринку.

Угруповання бюрократичного типу організовані за моделлю індустріальних корпорацій, як правило, мають розгалужену ієрархічну структуру. На етапі формування членство формується із найближчого кримінального оточення, але потім розширюється за професійною ознакою. Правила поведінки також існують, але є раціональними та обумовлені потребою максимізації прибутку. Ядро таких «кримінальних корпорацій» становить, як правило, оточення лідера, тож може здатися, що вони побудовані за етнічною або територіальною ознакою. У той же час, на рівні операційного управління основні обов'язки виконують професійні злочинці, залучені до структур відповідно до їх професійних можливостей. Часто «кримінальні корпорації» є подальшим етапом розвитку «традиційних» структур – якщо останні не здатні трансформуватися, то вони, як правило, витісняються із ринків. Мета таких «корпорацій» – розширення ринків збуту, передусім шляхом розширення територіального контролю. Взаємовідносини із іншими структурами будуються, як правило, на конфліктній основі, інколи налагоджується співробітництво, яке пізніше може перейти у конфлікт. Корупційні зв'язки встановлюються шляхом налагодження довготривалих контактів з представниками органів влади та управління і підтримуються безпосередньо лідером угруповання або його найближчими зв'язками. Зазначена структура була і є характерна для Медельїнського та Калійського наркокартелів, су-

часних мексиканських картелів, а також злочинних угруповань, що діяли на пострадянському просторі у 1990-ті роки.

Структури мережевого типу за своєю побудовою подібні до соціальних мереж, формуються відповідно до потреб здійснення окремих чи регулярних операцій, можуть включати у себе різні елементи. Правила поведінки та будь-яка інша регламентація діяльності відсутні, хоча, як правило, усі учасники дотримуються певної кримінальної ідеології, що полягає у нехтуванні законом та абсолютизації матеріального збагачення. Елементи структури користуються повною автономністю, єдиною вимогою до них є забезпечення реалізації конкретної акції (операції). Мета діяльності таких структур – розширення ринків збуту, вихід на нові ринки та їх формування. Взаємовідносини із іншими структурами будуються, переважно, на основі співробітництва, налагодження взаємовигідних комерційних зав'язків, що, звичайно, не виключає можливості конфліктів як всередині мережі, так і між елементами різних мереж. Корупційні контакти будуються на операційному рівні, при цьому корупціонери самі є членами таких мереж, отримують від їх діяльності прибуток на довготривалій основі і часто ініціюють та координують здійснення певних акцій. Подібну побудову мають сьогодні кримінальні структури Колумбії та інших країн регіону Південної Америки, вона поступово є домінуючою на каналах контрабанди героїну афганського походження (окремі угруповання тут виступають елементами мереж). Мексиканські картелі, що на сьогодні зберігають «корпоративну» побудову, поступово еволюціонують у напрямі кримінальних мереж. Також переважно мережеву структуру мають злочинні угруповання, що діють на пострадянському просторі.

В залежності від можливостей, що визначаються наявними ресурсами, які можна витратити, організації – як легальні, так і нелегальні – не лише пасивно сприймають оточуючий світ, а й активно впливають на нього [5, с. 18]. Маючи у своєму розпорядженні величезні ресурси та не будучи обмеженими правовими бар'єрами, злочинні організації активно формують ринки збуту, здійснюють цілеспрямований вплив на державу та суспільство, ставлять під контроль цілі сектори легальної економіки. Саме такий вплив, на нашу думку, і характеризує рівень загрози з боку організованої злочинності для національної безпеки і, відповідно, визначає задачі із протидії цьому явищу з боку органів, покликаних цю безпеку забезпечувати.

Окрім переходу на мережеву модель, сучасне розуміння організованої злочинності потребує врахування двох інших чинників, що набули особливої актуальності впродовж останніх років. По-перше, це розширення сфери діяльності організованих злочинних угруповань – як територіальне, що проявляється у їх транснаціоналізації, так і функціональне, що проявляється у розширенні спектру їх дій на нові сфери – інформаційний простір, міждержавні відносини, соціальні процеси тощо. По-друге, сучасні злочинні угруповання все частіше уникають прямої конкуренції між собою, віддаючи перевагу налагодженню співробітництва [6, с. 218]. Врахування цих чинників, а також те, що організована злочинність, це, передусім, певний процес, аніж причетні до нього злочинці, дозволяє ширше зрозуміти природу цього феномену.

Будь-яка організація має певну організаційну культуру, тобто цінності та норми поведінки, що поділяються її співробітниками. Ця організаційна культура може свідомо створюватися та впроваджуватися менеджментом організації або ж виникати спонтанно, виходячи із мети існування організації. Якщо у кримінальних структурах метою організації є отримання надприбутку без урахування етичних чи правових обмежень, то саме це і буде становити ядро їх організаційних культур. Проникаючи у суспільство, кримінальні організації привносять до нього і власну культуру, що стає соціально-прийнятною. Суспільство не лише втрачає волю протидіяти злочинності, а й приймає її ідеологію як власну. Це, з одного боку, розширює соціальну базу злочинності, а з іншого – формує для неї безпечне операційне середовище, що дозволяє максимізувати прибутки та мінімізувати можливі втрати. Особливої небезпечності це явище набуває за обмежених можливостей для самореалізації індивідуума у легальному секторі, а також слабкості формальних інститутів, коли їх місце займають неформальні.

Виступаючи формою економічної діяльності, організована злочинність безпосередньо пов'язана із функціонуванням легальної економіки. Зазначений зв'язок має подвійний характер.

З одного боку, організована злочинність зацікавлена у встановленні контролю над легальною економікою з метою легалізації як доходів, одержаних злочинним шляхом, так і соціального статусу причетних до цього осіб. Система відмивання доходів значно перевищує межі лише приховування зв'язку між доходами та злочинним джерелом їх надходження і слугує основним

інструментом, завдяки якому злочинцям вдається змінити свій соціальний статус та отримати суспільне становище, до якого вони прагнуть. Таким чином, злочинність виступає у ролі «соціального ліфта», що, за певних умов, може замінити собою легальні можливості, будучи більш привабливим та ефективним. Це, у свою чергу, призведе до криміналізації суспільного життя, поширення та інституціоналізації кримінальних практик як прийнятної моделі поведінки, що дозволяє досягти бажаного результату найбільш швидким, та, фактично, соціально-прийнятним способом.

По-друге, організована злочинність використовує легальну економіку для здійснення конкретних злочинних акцій. Так, переміщення значних партій наркотику передбачає використання транспортної та портової інфраструктури держави. Окремі перекази грошей, здобутих злочинним шляхом або з метою здійснення злочину, не обов'язково передбачають їх легалізацію, але, як правило, здійснюються за допомогою легальної фінансової системи. Торгівля зброєю, як правило, пов'язана із її придбанням у легальних поставальників та подальшим виведенням у незаконний обіг. Подібна ситуація має місце на незаконному ринку прекурсорів, які, здебільшого, виробляються легальною хімічною промисловістю. Легальні суб'єкти підприємництва тим чи іншим чином на різних етапах використовуються і іншими формами організованої злочинності.

Результатом такого впливу злочинності на легальну економіку стає формування цілого прошарку осіб – фінансистів, адвокатів, тощо, що обслуговують інтереси злочинності, при чому їх дії можуть бути самі по собі формально легальними. Це не лише спотворює економічну систему країни, а й суспільство у цілому, формуючи у ньому групи осіб, залежних від організованої злочинності, зацікавлених у її існуванні та готових відстоювати її інтереси.

З огляду на це, найбільш ефективним напрямом протидії організованій злочинності, на нашу думку, є забезпечення безпеки функціонування легальної економіки, попередження її використання структурами організованої злочинності. Посилення правоохоронної діяльності на цьому напрямі не лише дозволить підірвати фінансове підґрунтя криміналітету, запобігти проведенню окремих протиправних акцій та зруйнувати установлені канали здійснення незаконних транснаціональних операцій, а й отримувати на постійній основі упереджувальну інформацію щодо спрямувань організованих злочинних угруповань.

Звичайно, найважливішим напрямом зменшення уразливості економіки є забезпечення відкритості та прозорості її функціонування. Успішна політика у цій сфері передбачає оптимальне поєднання заходів із регуляції та дерегуляції. Регуляційні механізми можуть сприяти удосконаленню контролю з метою запобігання легалізації доходів чи інших подібних зловживань. З іншого боку, надмірна зарегульованість послаблює конкуренцію, що, у свою чергу, може бути використане злочинністю через застосування механізмів корупційного впливу. Регулювання може бути ефективним, коли необхідно встановити певних учасників операцій на ринку, тоді як дерегуляція є ефективною з точки зору зменшення можливостей злочинних угруповань створювати кримінальні монополії.

Проведений аналіз сучасної організованої злочинності дозволяє сформулювати певні положення актуалізації підходів до протидії цьому суспільно-небезпечному явищу.

Сучасні стратегії протидії організованій злочинності орієнтовані, передусім на парадигму «боротьби», що передбачає виявлення та розкриття злочинів, притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності. Зазначена стратегія не повною мірою відповідає потребам протидії організованій злочинності, через низку обставин. Так, організована злочинність характеризується вкрай високим рівнем латентності, обумовленим, у тому числі і тим, що злочини такого роду, як правило, не мають потерпілих. Виявити такі злочинні дії після того, як їх було вчинено, малоімовірно. Так само малою є і ймовірність отримання правоохоронними органами інформації від громадян щодо вчинених організованими злочинними угрупованнями злочинів.

Іншим чинником є вкрай високий рівень суспільної небезпечності злочинів, що вчиняються організованими злочинними угрупованнями. З огляду на це, притягнення до відповідальності винних після вчинення злочинів не дасть можливості усунути суспільно-небезпечні наслідки цих діянь.

Слід також зазначити, що структури організованої злочинності як ієрархічного, так і більш сучасного мережевого типу мають побудову, що фактично унеможливує їх руйнацію шляхом притягнення до відповідальності безпосередніх виконавців злочинів. У структурах ієрархічного типу виконавці організаційно відділені від організаторів злочинів, лідерів кримінальних структур, тож у більшості випадків встановити зв'язок між ними не є можливим. У структурах

мережевого типу усунення будь-якого вузла мережі не матиме суттєвого впливу на її функціонування, навіть якщо цей «вузол» є місцем концентрації ресурсів – у разі його ліквідації він буде замінений на аналогічний без суттєвого впливу на систему у цілому.

І, нарешті, слід враховувати, що транснаціональний характер сучасної організованої злочинності обумовлює географічну віддаленість різних ланок її структур, що також суттєво ускладнює їх виявлення та ліквідацію за допомогою «традиційної» правоохоронної практики.

Таким чином, парадигма «боротьби», діяльності держави як реакції на протиправні дії у випадку транснаціональної організованої злочинності є малопродуктивною. У найкращому випадку такі дії можуть дещо обмежити прояви «традиційної» злочинності низького рівня.

Організація протидії сучасній транснаціональній організованій злочинності вимагає, на нашу думку, інших підходів, що мають ґрунтуватися на парадигмі безпеки, орієнтованій на проактивні дії, спрямовані на усунення передумов діяльності організованої злочинності, захист національних інтересів від посягань кримінальних структур та окремих об'єктів, уразливих для впливу організованої злочинності. Це, у свою чергу, вимагає переорієнтації правоохоронної діяльності на проактивну роботу, спрямовану на виявлення та недопущення вчинення протиправних дій, що потребує приділення основної уваги двом напрямам: кримінальному розшуку, який включає у себе як роботу із здобуття інформації, так і інформаційний аналіз як підґрунтя правоохоронної діяльності у цілому; міжнародному співробітництву, орієнтованому на спільну розробку організованих злочинних угруповань, забезпечення постійного інформаційного обміну та проведення узгоджених операцій із попередження протиправних дій. При цьому основний акцент має бути зроблено на профілактику злочинної діяльності на усіх рівнях як основа правоохоронної політики держави, постійний моніторинг ситуації у суспільстві в цілому та у групах ризику зокрема, розробка та впровадження системи «раннього втручання» щодо осіб із групи ризику.

Необхідним також є забезпечення прозорості діяльності органів державної влади, фінансових та інших установ, які є об'єктами потенційного інтересу з боку організованої злочинності, зменшення у них корупційних ризиків.

Парадигма безпеки може розглядатися як «кримінальна складова» більш широкої парадигми безпеки людини (human security), змістом якої

є забезпечення людського розвитку як основи діяльності сучасної держави.

Висновки. Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку про те, що організована злочинність – прояв злочинності як соціального явища, що полягає у вчиненні злочинних діянь окремими особами або їх об'єднаннями, які знаходяться між собою у стані взаємодії з приводу вчинення зазначених діянь та отримання від них матеріального або іншого зиску. Такого роду злочинність можна охарактеризувати як «системну», оскільки вона має виражений системний характер. При цьому системоутворюючим чинником є отримання певного зиску, як правило, матеріального надприбутку. Ступінь організованості таких систем може бути різною та залежить від кількості їх елементів, тривалості їх функціонування, тобто усталеності та здатності забезпечувати власну життєдіяльність, та ефективності, що виражається у здатності отримувати надприбутки. У широкому розумінні така система може складатися лише із двох елементів (так само, як і у легальному бізнесі суб'єкти господарювання можуть суттєво відрізнятися як за розмірами, так і за масштабами діяльності) – у той же час, з точки зору організації протидії найбільшу загрозу становлять кримінальні системи високого рівня організації і, відповідно для забезпечення протидії ним потрібним є застосування іншого правоохоронного інструментарію.

Причиною існування організованої злочинності є те, що вона задовольняє певні суспільні потреби, які не задовольняє легальна економіка, такі як наркотики, або надає послуги, які не може надати держава, наприклад, захист від речету. Злочинність є відображенням суспільних практик, що реалізуються незаконним шляхом. Чим більш організованим стає сучасне суспільство, тим більш організованою стає і злочинна діяльність. Правоохоронна система держави може руйнувати окремі кримінальні структури, притягуючи їх членів до відповідальності та вилучаючи отримані злочинним шляхом кошти. Але найбільш ефективною протидією злочинності буде тоді, коли держава зможе мінімізувати її вплив, тобто відокремити її від легальної економіки, запобігти її проникненню до демократич-

них суспільних інститутів, встановленню над ними контролю та їх дестабілізації. Протидія злочинності також потребує мобілізації суспільства, утвердження атмосфери довіри між громадянами та державою, що, у свою чергу, суттєво зменшить поле діяльності організованих злочинних угруповань.

Розробка та впровадження нових підходів до протидії організованій злочинності у широкому контексті забезпечення національної безпеки вимагають концептуальної зміни підходу з парадигми «боротьби» на парадигму «безпеки», орієнтованої на реалізацію випереджувальних заходів, спрямованих на усунення передумов злочинності та захист суспільства від кримінального впливу. Суттєвою складовою антикримінальної політики має бути забезпечення постійного моніторингу кримінальної ситуації у країні відповідно до чітко визначених критеріїв, у тому числі незаконних ринків, що є об'єктами інтересу організованої злочинності.

Список літератури

1. Кримінальний кодекс України. – Голос України. – 19.06.2001. – № 107.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: Резолюція Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй 55/25 – 15.11.2000 р. / Офіційний вісник України. – 2006. – № 14. – 340 с.
3. The Globalization of Crime. A Transnational Organized Crime Threat Assessment / United Nations Office on Drugs and Crime. – Vienna, 2010. – 303 p.
4. Ньюстром Дж.В. Организационное поведение / Ньюстром Дж.В., Дэвис К. – СПб: Питер-Юг, 2000. – 448 с.
5. Haridimos, Tsoukas. Research in the Sociology of Organizations. Volume 32. Philosophy and Organization Theory / Tsoukas Haridimos, Chia Robert. – Emerald Group Publishing, Bingley, 2011. – 394 p.
6. Beare M.E. Criminal Conspiracies: Organised Crime in Canada. – Nelson Canada, 1996. – 252 p.

Стаття надійшла до редколегії 12 березня 2013 року.

Рекомендована до опублікування у “Віснику” членом редколегії М.К. Якимчуком.

**ORGANIZED CRIME: NATURE AND WAYS OF COUNTERACTION
(SYSTEMIC-FUNCTIONAL APPROACH)**

Summary

In the article the author makes an attempt to discover the nature of organized crime by means of the systemic-functional approach. It is noted that the activity of the modern criminal organizations is not only connected with the criminal business, but also with the legal spheres of economics, which should be taken into account in the process of counteraction to these structures. The author suggests the ways of counteraction to this socially dangerous phenomenon.

Keywords: organized crime, the nature of organized crime, counteraction to organized crime, systemic-functional approach.

**ОРГАНИЗОВАННАЯ ПРЕСТУПНОСТЬ: ПРИРОДА И ПУТИ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ
(СИСТЕМНО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ ПОДХОД)**

Аннотация

Автор делает попытку раскрыть природу организованной преступности при помощи системно-функционального подхода. Отмечено, что деятельность современных преступных организаций связана не только с преступным промыслом, но и легальными сферами экономики, что должно учитываться в процессе противодействия этим структурам. Автором предлагаются пути противодействия этому общественно-опасному явлению.

Ключевые слова: организованная преступность, природа организованной преступности, противодействие организованной преступности, системно-функциональный подход.